

Quaestio medica ... An specificum viperae morsus antidotum, alkali volatile? / [Jean François Clément Morand].

Contributors

Morand, Jean-François-Clément, 1726-1784.
Bertin, Exupère Joseph, 1712-1781.
Université de Paris.

Publication/Creation

[Parisiis] : [Quillau], [1749]

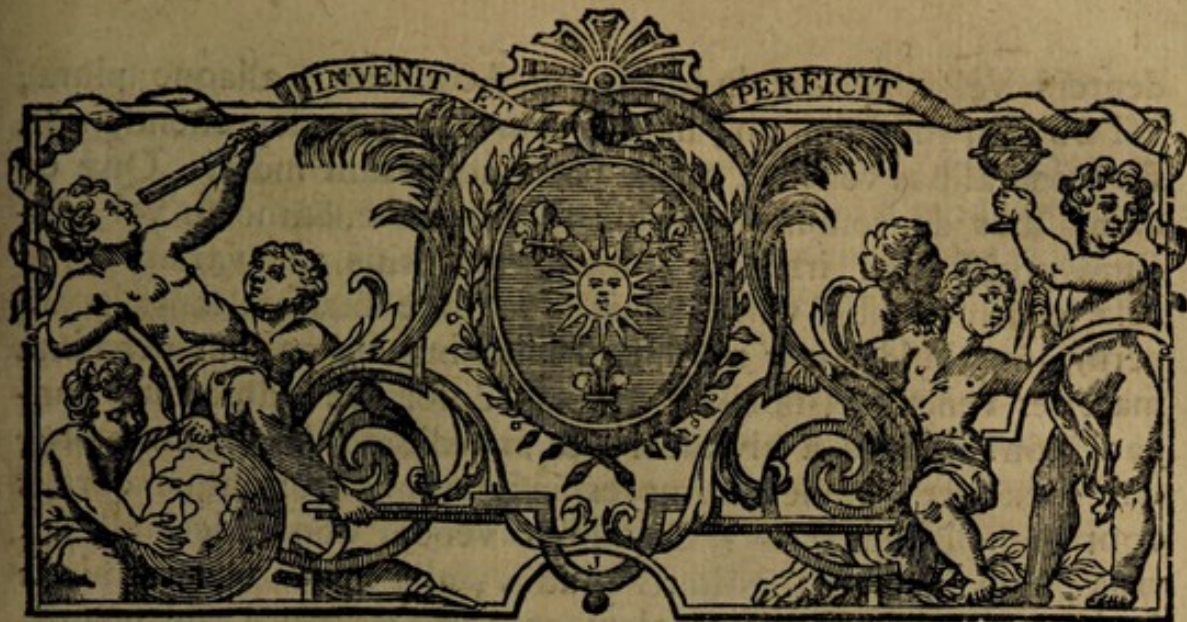
Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gbgmpmw8>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

CELEBERRIMÆ SCIENTIARUM
 ACADEMIÆ PARISIENSI,
 DEDICAT, VOVET, ET OFFERT

OBSEQUENTISSIMUS J. F. C. MORAND, S. F. M. P. B.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
*manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimo-
 tertio mensis Novembris, anno M. DCC. XLIX.*

M. JOSEPHO - EXUPERIO BERTIN,
 Supremi Valachiæ & Moldaviæ Principis Medico ordinario,
 & Regiæ Scientiarum Academiæ Socio veterano, Doctore
 Medico, Præside.

An specificum Viperæ morsus Antidotum, Alkali volatile?

I.

VENENA, Græcis τοξίνα, φάρμακα etiam, sed
 deleteria; ea omnia non immeritò dixeris, quæ
 sub parvâ mole, vel intùs assumpta, vel extùs ap-
 plicata, naturalem corporis statum, brevì nunc,
 nunc tardiùs destruunt. Triplex venenorum genus
 pro triplici naturæ regno. Quæ vegetabili ortum debent, ob ro-

A

dentem vel *causficam* indolem, ut Aconitum, aliaque plura, vel ob vim inspissantem, narcoticamve, noxia deprehenduntur. Ex mineralibus venena, acidæ plerumque sunt indolis. Quæ ex animalibus depromuntur, valdè subtilia sunt, & morfu vel puncturâ potissimum irrepunt; hinc promptiùs per varias partis læsæ contractiones, vascula minima, indè massam sanguineam permeant. Quid igitur mirum, si spiritibus animalibus permixta materies venenosa, fibrillas nerveas dolorificè admodum pungat, convulsiones à vividiori, & inordinato spirituum motu, citiùs excitet, omnes humores inficiantur, totumque corpus contagione labefactetur? Cujuslibet veneni non eadem est sævitia, non idem malignitatis gradus; alia magis, alia minùs sæviunt. Ut diversa est partium corporis structura, sic pro diverso pariter subjectorum habitu discrepant venena; quàm multiplex ac diversa latentium humorum conditio, tam dissimilis indè exorientium symptomatum ratio. Non omnes æquè vehementer eodem veneno afficiuntur, quidam leviùs, violentiùs quidam, quidam citiùs, tardiùs quidam. Inter animalium venena, non infimum obtinet locum Viperæ venenum, cujus etiam non eadem est in omnibus Viperis, & corporibus, energia, non eadem in omnibus Regionibus, calidioribus, frigidioribusvè sævitia; imò etiam, ex pluribus Physicis, pro animalis, plùs vel minùs irati, mole, colore, & sexu, varios sortitur eventus Viperæ morfus. Non ergò omni fidas remedio, sed specificum quasi habeas, illud, quod tutissimo, citissimo, minùsque injucundo donabitur effectu.

LUI.

INTER veneniferos Serpentes, Viperæ, cui vivi quos parit foetus suum dederunt nomen, *animal est in totum perniciosissimum*, inquit, *Amatus Lusitanus*. In Hieroglyphicis etiam Ægyptiacis, periculosissimum quodlibet significat. Pluribus de ipsius Anatome & Historiâ, ad præsens institutum non pertinentibus omissis, unum ex utrâque maxillæ superioris parte, ab ipsomet ortu obtinet aduncum dentem Viperæ, qui peculiari actione muscolari, cum maxillæ superioris osse exteriori, antrorsum protruditur. Basi illius ossis affigitur vesicula flavo liquore plena, cui annectitur *ductulus* excretorius, fibris

musculosis, & in longum & in circulum protensus (a), munitus, quarum ope è vesiculâ exprimitur succus, ab acuto, & fistuloso dente in inflictum vulnus stillans. Tanquam mera salivalis materies, à quibusdam accipitur ille liquor (b) cùmque absque ullo incommodo non gustatus duntaxat, deglutitusque pluries fuerit, sed sanguini etiam per aperta recenti vulnere vasa permixtus, hunc venenatum esse negant, & à solis iratæ Viperæ concitatis spiritibus, omnem symptomatum syndromen repetunt. Qui morsus Viperæ effectuum aetiologiam rimari voluerit, dentes partesque vicinas perscrutetur, hîc mali sedem, fontemque deteget. Quærenti verò, quænam sit talis veneni natura, à Viperâ demorsus inspiciendus proponatur. Acutè dolet pars læsa, incalescit & rubet, gangrenæ prænuntius succedit livor, vicinæ partes brevissimè intumescunt; his accedunt languor, totius corporis debilitas, pulsus celer, debilis tamen, & intermittens: convulsivos motus, frigidus comitatur sudor, supervenit icterus, depascens dolor regionem umbilicalem occupat: excitantur nausæ, biliosæque evomuntur materies. Quanquam autem periculi sit plenus Viperæ morsus, non tamen trucidat semper; citiùs aliquandò ocyùsve apparent symptomata, & pro gradu quo cor & cerebrum virus penetravit, pro tempestatis, demorsi, mordentis, temperiei, sanguinis Diatheseos, victûs, aliorumque similibus ratione, plùs vel minùs exacerbantur. Sic explicabitur quomodo plura animalia post morsum spontè curata fuerint; quomodo semetipsum à Viperâ vulneratum, coram illustrissimâ Scientiarum Academiâ Parisiensi, intrâ breve tempus curaverit D. Charas. Non tamen absurdè concludam, mortem ostia pulsare, nisi remedia tempestivè adhibeantur. Sed quodnam medicamentum, tot & tantos compefcerit tumultus? Illud erit, quod & poros aperire, & sudoris beneficio, per patentia cutis ostiola, venenosam eliminare materiam poterit.

(a) MEAD. de Viperâ.

(b) D. CHARAS, Regiæ Scientiar. Academ. Socius.

QU A N Q U A M nemini accuratè nota sit , & perspicua veneni Viperini indoles , de eo tamen à posteriori , ratiocinari licet ; 1°. Ex frigore morsum affligente , ex pulsu cum quâdam mollitie debilitato , affici fluida , injectoque succo deturbata inspissari , suspicandi locus est. Assertum confirmant biliosi vomitus , symptomaticus icterus , dolores abdominis ; 2°. Genus nerveum affectum designant motus convulsivi. Quomodò autem excitantur ? quæstio sanè difficilis , & ex nervorum structurâ , cum innotescet , facilè forsân , eruenda. In his curandis infinita propè à Neotericis instituta fuerunt experimenta. Notum est omnibus qui Viperas colligunt , Viperinâ axungia vulnere citò applicatâ , omnes ab hoc morsu futuros eventus præverti ; hoc specificum laudibus effert clarissimus Anglus (a). Ferrum , ad eum caloris gradum qui vix tolerari potest calefactum , applicatumque parti , tanquam eximium in hoc morbo , comprobatumque experimentis remedium prædicat D. BOYLE. Apud Americanos , pulvere pyrio super parte demorsâ accenso ; apud Venatores Pictavienses , quarumdam decoctione plantarum , levique partis læsæ scarificatione , nulla habetur præstantior Viperæ morsus medela. Ab antiquioribus , Viperinæ partes coctæ , felicissimè exhibebantur. Tanquam certissimum antidotum ab Anglis celebratur oleum simplex Olivarum (b) , sed à viris spectatissimis in dubium revocatur hujuscè Pharmaci vis & energia. Ignis , caustica , ligaturæ , junctæque scarificationi cucurbitulæ , ut plurimum adhibentur. Aqua Muriatica , spiritus Vini Camphoratus , aut spiritus Theriacalis , vulnere promptiùs scarificando , emplastroque vesicatorio cum Theriacâ , oleo Succini & Castorei simul mixtis obtegendo , calidè applicantur. In deligatione , vulnus oleo Scorpionum , Rutæ , Chamœmeli , balsamoque Peruviano illinitur. Curationem absolyunt Alexiphar-

(a) MEAD , Lib. de Venen. Anglic. p. 29.

(b) VATERUS , Dissertat. de novo Antidoto adversus Viperar. mors.

5

maca, diversæ præparationes Viperinæ, & omnia quæ cor ad celeriores vibrationes stimulando, naturæ conatum juvare poterunt. Hinc sudorifica, & cardiaca, poris aperiendis æqualiter habilia, promiscuè usurpantur. Nec silentio præmittenda Theriaca, quæ ex suâ ad Venena omnia, imprimis verò morsus Viperarum efficaciam, nomen obtinuit. Sed nullum Alkali volatili datur tutius, jucundius, certiusque remedium.

I V.

SAL volatile, omnium medicamentorum nobilissimum, spiritibus quibus turget sanguis analogum, hos recreat, reficit, & nisum, quo noxia quæque amoliri conantur, roborat, intimasque corporis partes subit celerrimè, occlusas venarum scaturigines, meatus cohærentes aperit, humores concretos dissolvit, noxiosque per corporis emunctoria eliminat. Pro diversâ vulnerum & injecti veneni ratione, quantitate, qualitate diversimodè vim suam exeret Sal volatile, nunc citius, nunc tardiùs, pro variâ succorum inspissatorum indole, pro vario inspissationis gradu, sed semper felicissimo cum successu, si statim & sæpiùs exhibeatur. Hujusce Pharmaci in eo casu virtutem nunquam satis commendandam demonstravit experientia, teste celeberrimo Bernardo DE JUSSIEU. Vir quidam, (*) Regium Professore unà cum frequentissimis rei Herbariæ studiosis, in agris comitans, dum Angues venabatur, in Viperam, quam primâ facie Colubrum autumavit, fortuitò incidit. Hunc infelix heu! ex unâ in alteram manum securus trans mittebat. Irâ ferox Anguis, occupat hanc morfu, lethiferamque eructat saniem, longis amplexibus alteram implicat, triplicique demum sauciat vulnere. Dolore, & intumescentiâ quæ saucios artus brevi occuparunt impulsus, undè doctrinam, hinc etiam malis medicinam quærit. Extremâ carpitur caudâ Serpens, & peritissimo defertur Magistro qui Viperam, non Colubrum pronuntiavit, nullâque relictâ morâ, alkali volatile liquidum, deinde sal volatile, intùs & extùs adhibuit. [Quamvis citissimè appositum fuisset remedium, gravissima nihilomi-

(*) Mense Jul. ann. 1747.

nus exorta sunt symptomata. Brachia subitaneo tumore, horrendam in magnitudinem assurgunt, undè ligaturæ ex consilio cujusdam primùm admotæ, solvuntur. Nauseæ vehementes, nec non animi deliquia accedunt. Quo pernoctandum erat, ægrum recto tramite tres deduxerunt Philiatri, & Alkali volatile guttatim in vino mixtum, sæpè sæpiùs propinandum exhibebant. Lecto compositus, jusculum, cui Alkali volatile adjunxerunt, forbuit, & paulò post, delirio levi & ciborum ingestorum vomitu correptus est. Ad dolores & torpores in brachiis levandos, vulnera, & partes inflatæ, oleo Olivarum, & sale Armoniacali, hâc nocte sæpiùs illita fuerunt. Demum post largos sudores meliùs se habuit ægotans, & sex horis elapsis ita convaluit, ut postridiè, arva nobiscum, primâ luce petierit. Per plures deindè dies extùs repetito sæpiùs illitu, intùs sale volatili usus est. Æquè salubriter, eodem ferè processu, pari casu, adhibuit spiritum volatilem Viperæ, Doctor Medicus D. Y V O N, qui supradicti eventûs testis fuerat.

V.

EXU I. ET ergò tanta medicamentorum sylva, quâ nihil ad distinendam ægotantium salutem, & ad Praxeos rationalis, & efficacis incrementum remorandum deterius inveniri potest (a). Ad pauciores selectorum numerum redigatur innumerabilis apparatus. A curatoria methodi simplicitate, curati securitas (b). Permultis & compositis indicationibus, sæpissimè pauca & simplicia sufficiunt medicamenta. Eò salubrius est Pharmacum, quòd plurium & valdè compositorum vires in se solo contineat. Alkali volatile, tenuissimis suis & valdè perniciousis particulis, exiles canaliculos facillè permeat, naturæ laboranti juvamen affert; si quid inest liquoribus, tenax, viscidum, ac solidorum oscillationibus inobediens, illud alkalium ope totidem cuneorum instar dividitur, atteritur, comminuitur. In fibrarum elatere, & liquorum fluxilitate restituendis, præcipua

(a) HOFFMAN. Med. rat. System. Tom. 3. Sect. 2. Cap. 3.

(b) Thes. D. LE THIEULLIER.

hujus morfus curatio versatur. Hæc omnia alkali volatilis usu assequeris : partes solidas quas præterlabuntur fluida, ad motum excitat, actuosis particulis sanguinem exagitat, & dissolvit, vasorum Systolen adauget, Diaphoresim promovet, & sudores. Forsan objicies, sanguinem in patellâ effusum, ab alkalibus pluribus tum fixis, tum volatilibus oleosis inspissari (c), sed hic effectus, ex aërearum partium miscelâ oriri potest. An calorem quo pollet hocce medicamentum, noxium supponeres? Nonne semina quædam, & fructus nonnulli, acrius os afficiunt, & tamen salubre sanguinis fervori frænum injiciunt; sic semen Cardamomi, mastigatum, calido licet donetur sapore, sitim nihilominus, in ore ipso salubriter extinguit. Quid plura? Hujus medicamenti vim asserit experientia, quapropter ne dubites concludere :

(c) Chym. BOHERAAV. Tom. 2. p. 239.

Ergò Specificum Viperae morsus Antidotum, Alkali volatile.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

<i>M. Ludovicus - Guillelmus le Monnier, Consiliarius Medicus Regis ordinarius, Regique Nosocomii San Germanin-Layâ, Regiarumque Franciæ, Londinensis ac Berolinensis Academiarum Socius.</i>	<i>M. Gedeon de Rabours.</i>	<i>M. David Vasse.</i>
<i>M. Josephus Exuperius Bertin, Actus Præses.</i>	<i>M. Laurentius Ferret.</i>	<i>M. Andreas-Josephus Sevon.</i>
<i>M. Carolus Dionis.</i>	<i>M. Joannes-Jacobus Belle-teste.</i>	<i>M. Thomas-Renatus Gassnier.</i>

Proponebat Parisiis JOANNES-FRANCISCUS-CLEMENS MORAND, Parisinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1749, à sextâ ad meridiem.

